

Motion till riksdagen
2011/12:U26

av **Hans Linde m.fl. (V)**
med anledning av skr. 2011/12:114

Strategisk exportkontroll 2011– krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	3
4	Kraftigt ökad svensk krigsmaterielexport.....	3
5	Den globala ökningen av militära utgifter	4
6	Regelverk med kryphål	5
7	En reformering som kom av sig	6
8	Hög tid för en ny krigsmateriellagstiftning	6
9	Framtidens regelverk.....	7
10	Riktlinjer för krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel	8
11	PGU – Politiken för global utveckling	8
12	Import och uthyrning av krigsmateriel	9
13	Handel med tjänster.....	10
14	Öppna upp Exportkreditnämnden.....	10
15	Exportkrediter för krigsmaterielexport.....	11
16	Krigsmaterielsamarbetet inom EU	11

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska se till att det militära samarbetsavtalet mellan Sverige och Saudiarabien upphävs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny krigsmaterielutredning bör tillsättas med syfte att en ny lagstiftning för svensk krigsmaterielexport ska presenteras under innevarande mandatperiod.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regelverket för svensk krigsmaterielexport ska utformas så att det utesluter möjligheten till export av krigsmateriel till länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regelverket för svensk krigsmaterielexport ska utformas så att det utesluter möjligheten till export av krigsmateriel till krigförande stater.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regelverket för svensk krigsmaterielexport ska innefatta ett demokratikriterium.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny krigsmaterielutredning ska se över riktlinjerna för följdleveranser av svenskt krigsmateriel så att ett avtal kan brytas om förhållandena ändras betänkligt i ett mottagarland.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn bör göras av riktlinjerna för vad som räknas som krigsmateriel för strid och vad som räknas som övrig krigsmateriel.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska krigsmaterieexporten ska stämma överens med Sveriges politik för global utveckling och inte motverka en hållbar utveckling.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riktlinjer bör utarbetas för den svenska importen av krigsmateriel.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riktlinjer bör utarbetas för uthyrning och utlåning av krigsmateriel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att krigsmateriellagstiftningen utvidgas till att omfatta handel med tjänster kopplade till krigsmateriel.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motion om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur tillståndsgivningen för export av krigsmateriel samt Exportkreditnämndens arbete kan bli mer transparent.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska krigsmaterielexporten inte ska understödjas av exportkrediter eller andra former av statligt exportstöd.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska motsätta sig alla riktlinjer och regelverk inom EU som kan leda till att Sveriges möjligheter att reglera vapenhandeln begränsas.

3 Inledning

Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara ett land som konsekvent står upp för demokrati och folkstyre, ett land som aktivt och konsekvent arbetar för fred och nedrustning samt ett land som fördömer varje brott mot de mänskliga rättigheterna, oavsett var, av vem eller med vilka motiv de begås.

Under en lång rad av år har vi sett hur den svenska vapenexporten har ökat. Bland köparna återfinns även en lång rad diktaturer, krigförande stater och länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Vänsterpartiet har varit starkt kritiskt till denna utveckling; den står tydligt i strid med hur vi vill att Sverige ska agera i världen. Sverige kommer inte med trovärdighet att kunna agera för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och frihet i någon del av världen så länge som vårt land beväpnar auktoritära regimer.

Dubbelmoralen i svensk vapenexport har inte minst blivit tydlig under de folkliga protesterna i Nordafrika och Mellanöstern, när folket krävt frihet, demokrati och social rättvisa av auktoritära regimer som Sverige under en lång rad år exporterat vapen till. Behovet av en grundläggande reformering av krigsmateriellagstiftningen har dessutom i synnerhet understrukits av Saudi-affären, där det avslöjats att regeringen gett sitt godkännande till att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) inlett ett samarbete med Saudiarabien med syfte att bistå saudier i byggandet av en fabrik för pansarvärnsvapen. Det är uppenbart att Sveriges regelverk för export av krigsmateriel behöver förändras i grunden.

Vänsterpartiets mål är tydligt – vi vill se en värld i fred, utan vapen. Därför menar vi att Sveriges vapenexport på sikt helt ska avvecklas. I denna motion lyfter vi en lång rad förslag på hur regelverket för svensk vapenexport kan förändras och bli mer restriktivt.

4 Kraftigt ökad svensk krigsmaterielexport

I skrivelse 2011/12:114 Strategisk exportkontroll 2011 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden beskriver regeringen den svenska vapenexporten under 2011. Värdet av export av krigsmateriel under 2011 var

Fel! Okänt namn på

ca 13,9 miljarder kronor, att jämföras med året innan då det totala exportvärdet var ca 13,7 miljarder kronor. Thailand (3 miljarder kronor), Saudiarabien (2,9 miljarder kronor), Indien (1,0 miljarder kronor), Pakistan (862 miljoner kronor) och Storbritannien (754 miljoner kronor) hör till några av de största enskilda mottagarländerna för svensk krigsmateriel.

Aldrig förr har Sverige exporterat så mycket vapen som under 2011. I dag är Sverige en av världens tio största vapenexportörer. Om vi räknar per capita har svensk krigsmaterielexport fyrdubblats på tio år, och sett i förhållande till vår befolkningsmängd är Sverige faktiskt världens största vapenleverantör.

Regeringen betonar att exporten ökat knappt märkbart det senaste året. Det är helt korrekt, men sett i ett något längre perspektiv var omfattningen av vapenexporten 2011 rekordhög. Under en lång rad år på 1990-talet och fram till de första åren efter millennieskiftet låg den svenska krigsmaterielexporten runt 3 miljarder kronor per år. År 2003 fördubblades den nästan och fortsatte sedan att öka under de kommande åren.

Tabellen nedan visar hur krigsmaterielexporten har utvecklats sedan 1994. Trenden är mycket tydlig:

1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
3 181	3 313	3 087	3 101	3 514	3 654	4 371	3 060	3 440
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
6 479	7 291	8 628	10 372	9 604	12 698	13 561	13 745	13 914

Utvecklingen av svensk vapenexport skiljer sig åt mellan olika regioner och länder, men det kan vara värt att notera att det skett en mycket kraftig ökning av den svenska vapenexporten till den region som i skrivelsen benämns Mellanöstern¹. Det faktiska värdet av exporten till regionen har ökat från 120 miljoner kronor 2009 till 3 406,2 miljoner kronor 2010. Det innebär att närmare 25 procent av svensk vapenexport har gått till regionen mitt under den s.k. arabiska våren. Tittar man längre bakåt i tiden ser man tydligt den uppåtgående trenden. Svensk krigsmaterielexport till regionen Mellanöstern uppgick till endast 17,1 miljoner kronor 2007, vilket utgjorde så lite som 0,2 procent av det totala värdet av svensk krigsmaterielexport.

5 Den globala ökningen av militära utgifter

Globalt sett har militärutgifterna det senaste decenniet ökat dramatiskt. Mellan 2000 och 2010 ökade de med mer än 50 procent enligt Stiftelsen Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri). Under 2010 uppskattar Sipri att världens militära utgifter uppgick till 1 630 miljarder dollar (Sipris årsbok, 2011). Det betyder mer än 11 300 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,3 procent jämfört med 2009. Den huvudsakliga ökningen av mili-

¹ I årets skrivelse om krigsmaterielexporten ingår följande länder i regionen Mellanöstern: Bahrain, Förenade Arabemiraten, Irak, Kuwait, Oman och Saudiarabien.

tära utgifter skedde i USA, som ensamt står för 42,8 procent av världens militära utgifter. Men kraftiga ökning av de militära utgifterna skedde också i Sydamerika och Afrika. De militära utgifterna i världen utgjorde 2009 ungefär 2,7 procent av världens samlade bruttonationalprodukt, vilket motsvarar mer än 1 500 kronor per person i världen ("Fyra saker du inte vill veta om svensk vapenexport", 2010). Som en jämförelse skulle preventivmedel och mödravård för jordens samtliga kvinnor kosta 11,8 miljarder dollar enligt Guttmacher Institute. Det motsvarar mindre än 1 procent av jordens samlade militärutgifter.

6 Regelverk med kryphål

Den nuvarande svenska krigsmaterielexportlagstiftningen vilar formellt på grundprincipen att export av krigsmateriel är förbjudet, men att dispenser kan ges. Denna möjlighet till dispens uttrycks på följande sätt i den nuvarande lagstiftningen som säger följande:

Tillstånd till utförelse av krigsmateriel, eller till annan samverkan med någon i utlandet avseende krigsmateriel, bör medges endast om sådan utförelse eller samverkan

1. bedöms erforderlig för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunskaper eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, samt
2. inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Lagstiftningen är alltså förhållandevis tydlig, men uppenbarligen inte tillräcklig. Steg för steg har lagstiftningen omtolkats och möjligheten till dispenser utvidgats. Detta har möjliggjort den kraftiga ökningen av svensk vapenexport. Vänsterpartiet menar att många genomförda leveranser har stått i strid med de riktlinjer som citeras ovan.

För Vänsterpartiet är några av målen med Sveriges utrikespolitik nedrustning, demokratisering och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Den vapenexport som genomförts under 2011 strider mot samtliga dessa mål. Sverige exporterade detta år vapen till krigförande stater såsom Pakistan och Thailand, till diktaturer som Singapore och Förenade Arabemiraten och till länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna, exempelvis Kazakstan och Brunei.

Men få enskilda affärer synliggör skillnaden mellan lagstiftningens skrivningar och verkligheten så tydligt som den s.k. Saudiaffären. Den 6 mars avslöjade Sveriges Radio att FOI 2007 inlett det s.k. Projekt Simoom. Inom ramen för det militära samarbetsavtal som den dåvarande socialdemokratiska regeringen slöt med Saudiarabien 2010 skulle FOI genom ett bulvanföretag och i samarbete med flera svenska företag leda arbetet med att bygga en fabrik för pansarvärnsvapen i Saudiarabien. Den borgerliga regeringen beslutade 2010 att förlänga det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien och har dessutom gett sitt godkännande till Projekt Simoom.

Att Sverige bistår en av vår tids värsta diktaturer att utveckla sin kapacitet att producera militär utrustning står självklart i tydlig strid med målen för

Fel! Okänt namn på

svensk utrikespolitik och därigenom också med den svenska krigsmateriellagstiftningen. De många avslöjandena om hur ansvarigt statsråd och berörda myndigheter agerat visar dessutom på det tydliga behovet av att öka transparensen i svensk vapenexport.

Vänsterpartiet kommer aldrig att stödja att Sverige bedriver militärt samarbete med ett land som Saudiarabien. Redan när det militära samarbetsavtalet granskades av konstitutionsutskottet 2006 valde Vänsterpartiet att reservera sig eftersom vi ansåg att avtalet stred mot den svenska krigsmateriellagstiftningen. Avslöjandena om Projekt Simoom understryker hur djupt problematiskt detta avtal är. Riksdagen bör därför besluta att upphäva det militära samarbetsavtalet mellan Sverige och Saudiarabien. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 En reformering som kom av sig

Vid behandlingen av 2011 års skrivelse fanns det en klar majoritet i riksdagen för att införa ett demokratikriterium, ett förbud mot vapenexport till icke-demokratier, i svensk krigsmateriellagstiftning. Trots det valde de fyra borgerliga partierna och Socialdemokraterna att ingå en överenskommelse som innebar att man i utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU3 slog fast att "regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater". När regeringen skulle återkomma och vilka typer av skärpningar man önskade se fastslogs inte, och Vänsterpartiet valde på grund av otydligheten i skrivningarna att vidhålla sitt krav på ett skarpt demokratikriterium. Ett år senare konstaterar vi att någon utredning ännu ej tillsatts; inte ens direktiven för en framtida utredning är färdiga. Enligt ansvarigt statsråd, handelsminister Ewa Björling, kan direktiven i bästa fall presenteras före sommaren. Allt tyder med andra ord på att regeringen försöker förhålla alla försök till skärpningar av den svenska krigsmateriellagstiftningen.

8 Hög tid för en ny krigsmateriellagstiftning

Lagen om krigsmateriel är drygt 20 år gammal. Världen har förändrats sedan dess och förutsättningarna för svensk vapenexport är inte längre desamma. Vi har dessutom sett hur lagstiftningen steg för steg omtolkats och dess begränsningar urholkats. Vänsterpartiet menar därför att det är hög tid att regelverket ses över. Den tidigare socialdemokratiska regeringen påbörjade ett arbete kring en ny lagstiftning genom den s.k. Krututredningen. Vänsterpartiet var starkt kritiskt till inriktningen på utredningen och menar att alltför lång tid har gått sedan denna utredning presenterades. Regeringen bör tillsätta en ny krigsmaterielutredning med syfte att en i grunden ny lagstiftning för svensk

krigsmaterielexport ska presenteras under denna mandatperiod. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Framtidens regelverk

Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara en trovärdig röst för de mänskliga rättigheterna, för fred och för demokrati. För oss är det inte förenligt med att exportera vapen till länder som kränker de mänskliga rättigheterna, krigförande stater eller diktaturer. På dessa områden önskar vi att den svenska lagstiftningen skärps.

Regeringen bör återkomma med ett förslag på hur framtidens regelverk för svensk krigsmaterielexport ska utformas så att det utesluter möjligheterna för Sverige att exportera krigsmateriel till länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge riksdagen till känna.

Den svenska lagstiftningen förbjuder i dag export till krigförande stater. Dock visar regeringens skrivelse hur Sverige exporterar vapen till en rad stater som deltar i väpnade konflikter eller som befinner sig i inbördeskrig. USA är i dag svårt att beteckna som något annat än ett land som befinner sig i krig genom sin militära närvaro i Afghanistan. Både Pakistan och Thailand har blodiga inbördeskrig inom sina gränser.

Regeringen bör återkomma med ett förslag på hur framtidens regelverk för svensk krigsmaterielexport ska utformas så att det utesluter möjligheten för export av krigsmateriel till krigförande stater. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bland de stater som Sverige exporterade vapen till 2011 finns en rad diktaturer, t.ex. Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Egypten, Singapore, Kazakstan och Brunei. Vänsterpartiet har starkt kritiserat denna export och menar att det borde införas ett demokratikriterium i den svenska lagstiftningen som utesluter export av krigsmateriel till länder som inte uppfyller grundkraven för en demokrati. För Vänsterpartiet är mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle.

I Krututredningen behandlades frågan om ett demokratikrav skulle kunna ställas när det gällde krigsmaterielexporten. Utredaren menade dock att den var alldeles för svår att ta ställning till. Det är självklart svårt att i vissa fall dra en skarp gräns mellan demokratier och icke-demokratier: det finns demokratier med icke-demokratiska inslag och icke-demokratier som uppfyller enstaka av demokratins beståndsdelar. Införande av ett sådant kriterium kräver därför ordentlig utredning. Men Vänsterpartiet ser inte, till skillnad från Krututredningen, att det skulle vara omöjligt att formulera ett demokratikriterium och att upprätta en rad grundkrav som länder måste leva upp till för att kunna köpa svensk krigsmateriel.

Fel! Okänt namn på

Regeringen bör återkomma med ett förslag om att framtidens regelverk för svensk krigsmaterielexport ska innefatta ett demokratikriterium. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Följdleveranser avser kompletteringar till en tidigare genomförd export. Ursprungligen avsågs endast reservdelar, men begreppet har sedan 1950-talet successivt utvidgats till att i dag bestå av ett tiotal kategorier, exempelvis ammunition, uppgraderingar och besläktad materiel. Åtskilliga fall har uppmärksamats där Sverige har fortsatt att exportera vapen i form av följdleveranser trots att situationen i det berörda landet har förändrats i grunden. Enligt den praxis som utvecklats i Sverige stoppas följdleveranser endast om internationella vapenembargon införs. Vänsterpartiet menar att det är ett alldeles för generöst förhållningssätt till följdleveranser; vi menar att följdleveranser måste kunna avbrytas i händelse av väpnad konflikt, om brotten mot de mänskliga rättigheterna tydligt ökar eller om en auktoritär regim tar makten i det berörda landet. Regeringen bör återkomma med en ny krigsmaterielutredning som ska se över riktlinjerna för följdleveranser av svensk krigsmateriel så att ett avtal kan brytas om förhållandena ändras betänkligt i ett mottagarland. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Riktlinjer för krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel

I Sverige delas krigsmateriel upp i två kategorier: krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK). Som övrig krigsmateriel räknas en lång rad olika typer av krigsmateriel, från avancerade radarsystem och helikoptrar till jaktgevär och minröjningsutrustning. I ett par av dessa fall, som t.ex. minröjningsutrustning, kan det finnas goda skäl att ha mindre restriktiva riktlinjer än för krigsmateriel som kan användas i strid. Därför menar Vänsterpartiet att det bör göras en uppdelning mellan KS och ÖK och att dessa ska omfattas av olika riktlinjer. Samtidigt menar Vänsterpartiet att det finns ett stort behov av en översyn av vad som räknas som ÖK. Vi ser i flera fall goda skäl för att produkter som i dag räknas som ÖK i stället borde klassificeras som KS och omfattas av mer restriktiva riktlinjer. Ett sådant exempel är radarsystemet Erieye, som räknas som ÖK och som är ett vapensystem som tydligt kan användas som en del i krigföring. Regeringen bör göra en översyn av riktlinjerna för vad som räknas som krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 PGU – Politiken för global utveckling

I december 2003 beslutade en enig riksdag om en politik för global utveckling. Genom beslutet fastställdes att alla politikområden, inklusive handel med

krigsmateriel, ska främja mänskliga rättigheter och bidra till fattigdomsbekämpning.

I skrivelse 2007/08:89 Sveriges politik för global utveckling (PGU) konstaterade regeringen att ”väpnade konflikter utgör det allvarligaste hindret för utveckling i många fattiga länder”. Detta till trots exporterade Sverige 2011 krigsmateriel till länder som brottas med stora utvecklingsutmaningar, exempelvis Sydafrika, Ecuador, Bangladesh och Pakistan. Som nämnts tidigare tillhör Sydafrika och Pakistan fortfarande några av de största enskilda mottagarländerna för svensk krigsmateriel.

Som vi visat tidigare är dessutom listan lång på länder där det förekommer grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna och där regimen köpt vapen från Sverige.

Vänsterpartiet anser inte att den svenska vapenexporten i dag står i överensstämmelse med politiken för global utvecklings tydliga utgångspunkt: att alla politikområden ska ”präglas av ett rättighetsperspektiv och kännetecknas av de fattigas perspektiv på utveckling”.

Vänsterpartiet välkomnade PGU för åtta år sedan, men konstaterar tyvärr att arbetet med att omsätta PGU går alldeles för sakta. Den svenska vapenexporten är ett tydligt exempel på detta; regeringen gör få referenser till PGU i sin skrivelse. Vi menar att det borde vara en självklarhet att man genomför obligatoriska konsekvensanalyser utifrån PGU:s målsättningar varje gång man beviljar tillstånd för export av krigsmateriel. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag på hur den svenska krigsmaterielexporten ska stämma överens med PGU och inte motverka en hållbar utveckling. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Import och uthyrning av krigsmateriel

Sveriges kanske största utrikespolitiska tillgång är vår internationella trovärdighet. Men vår trovärdighet kan inte tas för given. Hur det svenska regelverket för krigsmaterielexport utformas och vilka länder vi exporterar till påverkar självklart hur vi uppfattas av vår omvärld.

Men svensk handel med krigsmateriel handlar även om svensk import av krigsmateriel. Också denna är en viktig del av den svenska utrikespolitiken, men till skillnad från exporten av krigsmateriel är importen i det närmaste oreglerad. Detta har inneburit att Sverige i modern tid importerat krigsmateriel från bl.a. Israel och Vitryssland. Det innebär att svenska skattemedel, via Forsvarsmakten, gått rakt in i krigsmaterielindustrin i Israel och Vitryssland. För Vänsterpartiet är detta exempel på import som står i strid med målen för svensk utrikespolitik och som i grunden hotar vår internationella trovärdighet. Regeringen bör utarbeta ett regelverk för den svenska krigsmaterielimporten på samma sätt som det i dag finns ett regelverk för export av krigsmateriel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Likaså menar Vänsterpartiet att det ska finnas regler för uthyrning och utlåning av svensk krigsmateriel. För att illustrera behovet av detta kan nämnas

Fel! Okänt namn på

att den svenska försvarsmakten bara några månader före den USA-ledda koalitionen anfallskrig mot Irak 2003 hyrde ut avancerad militär utrustning till den brittiska krigsmakten utan att man först informerade regeringen. Detta gjorde Försvarsmakten i en situation då det fanns anledning att befara att det verkligen skulle bli ett krig i Irak. Det har även förekommit uppgifter om att Försvarsmakten lånat ut krigsmateriel till den israeliska armén.

Vänsterpartiet menar att det är orimligt att Försvarsmakten har möjlighet att låna eller hyra ut krigsmateriel till diktaturer, krigförande stater och länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Tyvärr saknas regelverk på detta område. Regeringen bör därför omgående återkomma med förslag på att införa ett regelverk för uthyrning och utlåning av krigsmateriel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13 Handel med tjänster

Dagens krigsmateriellagstiftning omfattar handel med varor. Men dagens vapenexport inkluderar i dag inte bara krigsmateriel i sig utan också olika former av tjänster kopplade till krigsmateriel. Projekt Simoom är ett tydligt exempel på detta. I detta fall handlade det i grunden inte om export av varor utan av tjänster. Vänsterpartiet menar att denna lucka i lagstiftningen bör täppas till. Regeringen bör utvidga krigsmateriellagstiftningen till att omfatta handel med tjänster kopplade till krigsmateriel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14 Öppna upp Exportkreditnämnden

Beslut om tillstånd för utförsel och tillverkning av försvarsmateriel samt export av s.k. produkter med dubbla användningsområden fattas av den statliga myndigheten Inspektionen för strategiska produkter (ISP). Vid nya avtal och då förhållandena i mottagarlandet förändras rådfrågas Exportkreditnämnden, som är en politiskt sammansatt rådgivande nämnd. Arbetet i Exportkreditnämnden är omgärdad med mycket restriktiv sekretess. Ledamöterna har inte tillåtelse att föra vidare de uppgifter de får vid möten med nämnden. Därför var det mycket märkligt att försvarsminister Sten Tolgfors hävdade att partierna i riksdagen blivit informerade om Projekt Simoom med hänvisning till att Exportkreditnämnden informerades på våren 2010. Hade representanterna i Exportkreditnämnden informerat sina partier om de uppgifter de fått hade de begått ett lagbrott.

Vänsterpartiet menar att transparensen måste öka i hanteringen av svensk vapenexport. Kraven på sekretess är i dag orimligt höga, t.ex. borde det vara rimligt att kunna få information om hur de olika företrädarna i Exportkreditnämnden röstat i olika ärenden. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur tillståndsgivningen för export av krigsmateriel samt Export-

kreditnämndens arbete kan bli mer transparent. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

15 Exportkrediter för krigsmaterielexport

Delar av den svenska krigsmaterieexporten sker i dag med statligt stöd. Bland annat har exportkrediter i flera fall utfärdats för att underlätta för den svenska krigsmaterielindustrin att exportera sina produkter. Historiskt finns många exempel på tvivelaktiga affärer som har finansierats med svenska krediter. År 1979 utfärdade exempelvis Exportkreditnämnden (EKN) krediter i samband med en försäljning av tre kustbevakningsfartyg till Försvarsdepartementet i den då odemokratiska enpartistaten Liberia. Krediterna betalades aldrig tillbaka, och 2006 avsatte den borgerliga regeringen 200 miljoner kronor från biståndsbudgeten för att finansiera avskrivningen av dessa skulder, något som dessutom gjordes i strid med gällande internationella regelverk.

De exportkrediter som EKN i dag ger till krigsmaterielexport är oerhört generösa. Enligt EKN själv gav man mellan 2006 och 2010 exportkrediter på sammantaget 20,77 miljarder kronor till krigsmaterielexport. Siffrorna varierar mycket mellan åren. Toppåret 2006 gick 42,9 procent av alla krediter från EKN till att finansiera vapenexport. Försäljningen av radarsystem till Pakistan låg då bakom den stora andelen. Under 2010 var andelen av exportkrediterna som gick till krigsmateriel betydligt mindre än tidigare år, men en viktig orsak till detta var den nästan tredubblade ramen för EKN:s totala krediter.

Vänsterpartiet anser inte att det är rimligt att svenska skattemedel används för att i form av lån och krediter möjliggöra svensk vapenexport. Regeringen bör återkomma med ett förslag på att svensk krigsmaterielexport inte ska understödjas med exportkrediter eller andra former av statligt exportstöd. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16 Krigsmaterielsamarbetet inom EU

Vänsterpartiet ser med stor oro på det ökade samarbetet inom EU på krigsmaterielområdet. Vi värnar en oberoende och militärt alliansfri utrikespolitik och menar därför att Sverige ska avbryta allt samarbete som bidrar till en vidare militarisering av EU.

Vi menar att EU:s strategi från 2007, ”En strategi för en starkare och mer konkurrenskraftig försvarsindustri i EU”, innebär att ännu större fokus riktas mot lösningar som gynnar marknadskrafter och ekonomiska aktörer. Strategin var ännu ett steg mot ett gemensamt militärt samarbete inom EU, med målet att bygga upp ett gemensamt försvar. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet i grunden motsätter sig.

Fel! Okänt namn på

Ett ökat samarbete avseende upphandling av krigsmateriel torde försvåra möjligheterna att skärpa den svenska regleringen av krigsmaterielimporten, något som Vänsterpartiet kräver. Sverige ska vara en föregångare genom sin lagstiftning om svensk export och import av vapen och krigsmateriel. Vårt övergripande mål måste vara att den totala vapenhandeln i världen minskar. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag på hur Sverige ska motsätta sig alla riktlinjer eller regelverk inom EU som kan leda till att Sveriges möjligheter att reglera vapenhandel begränsas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 11 april 2012

Hans Linde (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)